

BISERICA ȘI ȘCOALA

On. Direcțiunea Liceului „M. N. Coana” Arad

SCOPIEI AȘI LUI

Redacția și Administrația
ARAD, STR. EMINESCU 18

APARE DUMINECA
Redactor: Pr. Ilarion V. Felea

ABC AMENTE:
Pentru 1 an 300 Lei; 6 luni 160 Lei

RELIGIA, CHESTIUNE PRIVATĂ ?...

Comitetul Societății Scriitorilor Români, într-o ședință extraordinară, luând în discuție „Platforma partidului comunist”, a cerut ca să se cuprindă în ea și „separarea Bisericii de Stat”.

Dându-și seama de „duritatea expresiei” și de surprinderea pe care propunerea aceasta a produs-o în opinia publică a țării, a doua zi Societatea Scriitorilor a dat un nou comunicat, în care propunerea este parafrazată în modul următor: „Purificarea și întărirea bisericii prin liberarea ei de sub tutela statului și prin această separare despovărea bugetului”.

Nu știm de la cine a venit propunerea aceasta, nici dacă problema raporturilor dintre Biserică și Stat aparține cercurilor secrete ale Societății Scriitorilor Români, prezidate de d. Victor Eftimiu. Un lucru însă știm sigur, și anume, că ideea separației Bisericii de Stat vine din premisa că „religia este o chestiune privată”, particulară.

Ieșită la iveală în vremuri tulburi, în momente de eclipsă a forțelor spirituale și a virtuților morale, când rațiunea logică și experiența istorică au trebuit să cedeze în fața impulsurilor instinctuale și a forțelor oarbe ale materiei brute, — premisa aceasta este fundamental eronată.

Întâi de toate, nu există un fenomen spiritual mai universal și mai rodnic decât religia. În zadar e decretată „chestiune privată”, căci o aflăm în toată lumea, în toate vremurile, la toate popoarele. Prin religie a ieșit omul din animalitate și din sânul ei s’au născut așezămintele fundamentale ale vieții colective: familia, societatea, statul, școala, științele, artele și în genere cultura. Ca să nu lungim vorba, este suficient să luăm de mărturie în privința aceasta numai doi dintre cei mai mari sociologi, care nu pot fi suspectați de credințe sau sentimente religioase: Gustave le Bon și Emile Durkheim. Primul scrie: „Perpetuitatea zeilor

în istorie ar ajunge pentru a proba că ei corespund unor trebuințe de neînlăturat ale spiritului. Dacă omenirea și-a schimbat uneori divinitățile, niciodată însă nu s’a lipsit de ele. Mai înainte de-a ridica palate regilor, oamenii au clădit locașuri zeilor. Trebuința de religie înfățișează acelaș caracter de fixitate ca și celelalte aspirațiuni fundamentale ale naturii noastre”. Iar E. Durkheim încheie: „Se poate spune, pe scurt, că aproape toate instituțiile sociale sunt născute din religie”. — Astfel stând lucrurile, principial, teza că religia este o chestiune particulară e lipsită de orice temei logic, istoric și psihologic.

Decretarea religiei de chestie privată și separarea Bisericii de Stat, ca și despărțirea dintre morală și politică, constituie una dintre marile eresuri ale vremurilor „moderne”. Jenează pe oameni virtuțea; nemulțumește orice principiu de autoritate, severitate și sancțiune morală, care pune frâu instinctelor și viciilor. Omul „liber” refuză să mai trăiască sub imperiul religiei și al moralei, din simplul motiv că seriositatea vieții religioase și morale, cu opreliștele și idealurile lor, sunt ținte mai îndepărtate decât epiderma și stomacul. Omul vrea să trăiască, intens, animalic, emancipat, epicureic, liber și tragic, fără să-și dea seama că în voluptatea aceasta se ascunde robia cea mai de plâns. Fără de religie, se coboară în animalitate și se conduce numai prin puterea armelor. Prin religie s’a ridicat din animalitate; fără de religie se întoarce iarăși „la natură”. Dela rațiune la instinct și dela conștiință la animalitate. În evoluția aceasta întoarsă se complace de minune omul care își proclamă libertatea și independența față de religie și morală. De aci tendința de a declara religia „chestie privată”.

Evident că atitudinea aceasta față de religie este pe cât de eronată și eretică, pe atât

de dezastruoasă. Pentru o oarecare economie în bugetul Statului, se aduc pagube și deficite incalculabile în domeniul progresului moral. Statisticile popoarelor apusene și americane, în care separația Bisericii de Stat este o operă consumată, ne arată că deficitul moral e înspăimântător. Uciderile, sinuciderile, delapidările, violurile și toate delicturile și crimele sunt în continuă creștere (Vezi: P. P. Negulescu: *Destinul Omenirii*, vol. III).

S'ar putea vorbi de o separație a Bisericii de Stat dacă Biserica ar fi o instituție obscurantistă și retardată. Dar câtă vreme religia joacă un rol eminent cultural, de ameliorare morală și desăvârșire spirituală a omului, ideea separației nu poate inspira o atitudine justă. Cum morala și cultura poporului nu e o chestie particulară, ci una de cel mai mare și incontestabil interes comun, nici religia — care inspiră morala și cultura — nu este o chestie privată.

S'ar mai putea vorbi de o separație dacă religia ar fi o instituție de susținere și de propagandă a superstițiilor sau o magiei, — ceea ce nu e cazul cu religia creștină. Creștinismul are un Crez și o Evanghelie. Nu vedem care operă de cultură ar putea să înlocuiască Evanghelia, și nu înțelegem cum ar putea avea cineva pretenții de cultură, fără să-și modeleze spiritul și să-și orienteze conduita după principiile Evangheliei...

În fine, s'ar mai putea vorbi de o separație, dacă Biserica ar urmări scopuri politice și interese centrifugale sau clericale, față de scopurile și interesele Statului sau ale poporului. Cel puțin Bisericii noastre, astfel de învinuiri nu i se pot aduce. Nici o altă Biserică nu a fost și nu este așa aproape de sufletul și de aspirațiile neamului ca Biserica. De aproape două mii de ani, ea a fost una cu poporul. Biserica a fost sufletul neamului și neamul trupul Bisericii (V. Gh. Ispir). Când poporul s'a bucurat, s'a bucurat și ea, împreună cu el. Când poporul a suferit lovirii și prigoane, a suferit și ea cu el. Când neamul a plâns, a plâns și ea, dar nu un plâns de întristare sau de disperare, ci unul de îmbărbătare, de mângâiere și mântuire.

Aproape două mii de ani, ea a păstrat curată credința dreaptă și ne-a învățat să iubim viața sfântă. De când ne știm pe lume ca neam, ea ne-a primit în brațele ei de mamă, ne-a ocrotit și ne-a povățuit prin furtunile veacurilor, ziua ca un nor luminos și noaptea ca un stâlp de foc, fără să ne părăsească, sau să

ne lase să ne dăm după „legile“ eretice ale Apusului.

Din astfel de motive, religia creștină nu e o chestie privată, după cum nici sănătatea, nici școala, nici educația, nici morala, nici știința, nici arta, nici economia, nici sportul și nici una din're formele culturii nu mai sunt chestii private. Dintre toate acestea se pare că religia este cea mai publică, între toate formele culturii. Nici arta, nici filosofia, nici știința, niciuna nu are publicitatea religiei.

Există și o religie subiectivă, internă, care se trăește în conștiință. Dar ea se cultivă și se îndreaptă prin religia obiectivă, externă; prin cultul public, care se desfășură în biserică; prin amvon, care este o școală permanentă de luptă misionară, de critică socială și de orientare spirituală; prin cărțile, școlile, cântările și misticismul ei, care imblânzește instinctele, umanizează și solidarizează credincioșii într'o societate de frați buni și de fii luminați ai aceluiași Tată ceresc. Ceea ce înseamnă că religia nu este o chestie particulară, ci împlinește un eminent rol public, de ordin social, cultural și moral.

La un popor, cum e al nostru, la care „râvna religioasă“, adică „socoteala cu veșnicia“, „a fost de când lumea caracterul precumpănitor al firii lui“ (Strabo), care s'a născut de odată român și creștin, declararea oficială a religiei de chestie privată și separarea Bisericii de Stat, ar fi nu numai un abuz de putere, dar și o greșală neiertată, un adevărat atentat la cultura etică, la sufletul și viitorul neamului.

Biserica este „espresia poporului“; trăește și lucrează pentru luminarea, progresul și salvarea poporului, în fiecare sat și oraș, în măsură mult mai mare decât toate societățile de scriitori și decât toate teatrele și cinematografele.

Nu vedem, prin urmare, ce motive ponderoase ar avea cineva să pretindă că religia e o chestie privată și că în consecință Biserica ar trebui separată de Stat, câtă vreme raporturile armonioase dintre ele sunt atât de vechi, binecuvântate și fecunde...*)

*) Concepția aceasta, sănătoasă și salvatoare despre raporturile dintre religia creștină și Stat, o reprezintă nu numai Biserica, ci și partidele politice românești. Într'unul din programele lor, tipărit recent, se pot citi aceste rânduri privitoare la Culte:

„Ca în tot frământatul nostru trecut, religia și morala creștină sunt fundamentele vieții noastre de Stat și spirituale.

„Menținerea Bisericii creștine în rosturile ei tradiționale, va fi una dintre preocupările noastre“.

Bilanț bisericesc

Se împlinește cel de-al una mie nouă sute patruzeci și patrulea an, de când Biserica lui Hristos activează din toate puterile — și în acelaș timp în mod pașnic — sub paza Duhului Sfânt, în vederea intrării Impărăției lui Dumnezeu pe pământ și a realizării între oameni a unității de frățietate prin iubirea creștină. Drumul pe care a trebuit să-l străbată peste veacuri, pentru realizarea acestei Impărății, a fost — așa după cum ne relatează Istoria, mai mult spinos, plin de impasuri, decât neaccidentat. Și, poate tocmai datorită acestui fapt, acestui drum greu, este atât de consolidată și invincibilă. Pentru pionerii ei, vremurile de răzmeriță, de persecuții, au fost cele mai bune prilejuri de verificare a tăriei lor sufletești, a rezistenței lor spirituale; au fost cele mai nimerite momente de purificare, selecționare și întărire în credința apărării adevărului evident, etern valabil și accesibil tuturor, care e creștinismul. În astfel de vremuri de cumpănă, pe care — de altfel — le trăește și omenirea de azi, — acești slujitori consacrați s'au îndârjit și mai mult în dorința fermă și hotărâtă de a păstra tezaurul doctrinar al Bisericii neatins spre a-l putea lăsa nealterat urmașilor, gata fiind, la nevoie, să-și dea până și viața, pentru atingerea acestui suprem și nobil scop.

Tăria noastră sufletească o putem verifica și astăzi, având în față aceleași vremuri de bejenie.

Parcă s'apropie cu pași repezi ceasul în care va trebui să dăm seamă de tot ceea ce am realizat; ceas în care se va constata dacă mai putem fi utili omenirii sau nu.

Sunt unii oameni, destui de puțini, dar sunt, cari, cu o logică superficială încearcă să atace Biserica, ca și când ea n'ar fi produs nimic folositor pentru omenire; că ar fi ceva prea puțin necesar și că deci fiind inutilă, n'ar avea niciun rost în existența statelor.

Prezentarea unui mic bilanț bisericesc, în aceste vremuri de cumpănă, este necesar pentru a arăta că Biserica își are activitatea ei optimă în societatea omenească pe de o parte, iar pe de alta să arătăm tuturor, că datorită acestei activități omul a putut primi calificativul de „superior” tuturor animalelor, creator de omenie și progresist.

Pe lângă *bunuri pur spirituale*, pe care nimeni în lume nu ni le poate da, ca: numele de creștin, credința mântuitoare, viața sfântă prin Sfintele Taine, independența față de rău și sărbătorile; că ne-a dat, preotul, Biblia, bisericile înseși, pacea cu Dumnezeu, datorită căror bunuri, omul poate deveni după mila și harul lui Dumnezeu, un dumnezeu — creat — cum spune Sf. Simeon Noul Teolog; pe lângă aceste bunuri — cum zic — ne-a dat *bunuri și în domeniul științific, social, economic, bancar, educativ, etc.*

Iată activitatea inventivă a oamenilor slujitori ai Bisericii, precum și aportul lor adus la opera de progres și înălțare, pe scara valorilor umanității.

Dacă mulți dintre noi ne-am împărtășit de binefacerile lentilelor, cu ajutorul cărora să ne putem îndrepta vederea, spre a putea contempla și admira măreția lucrurilor mânilor lui Dumnezeu, apoi, acest mare bun se datorește unui slujitor, exclusiv, al Bisericii, călugărului Despina.

Dacă există astăzi pendula, atât de folositoare, invenția ei îi revine tot unui consacrat al Bisericii: călugărului Gerbert, ajuns papă.

Căți dintre cei iubitori de artă, nu interpretează melodii peste melodii, cari sunt expresia sufletului lor, cu ajutorul pianului, care nu este decât un urmaș al instrumentului heptacord născocit de călugărul Guy d'Arrezzo, tot un devotat slujitor al Bisericii.

Și dacă astăzi cinematograful este considerat un bun mijloc de educație și recreație spirituală — pentru mulți — apoi, acesta nu este altceva decât o imitație a lanternei magice realizată în 1680 de iezuitul Kircher.

Cum s'ar putea exploata carierele de granit, pentru construcția atâtor locașuri, dacă n'ar fi descoperit praful de pușcă, călugărul Roger Bacon.

Vinul spumos a fost combinat de chelarul Don Perignon dela o mănăstire...

Astăzi poate n'ar exista mătasa în Europa, dacă doi călugări n'ar fi adus-o din China.

Primele cooperative au apărut în 1831, întemeiate de Buchez, om al Bisericii.

Cele dintâi așezăminte de ajutor reciproc purtau nume de sfinți.

Prima casa de asigurare socială a înființat-o un patron evlavios, Leon Harmel; prima casă rurală de starețel Ragu; prima bancă agricolă de Miliceat; prima societate mutuală de asigurare contra incendiilor de Pellud și Essard; prima casă de retragere pentru bătrâni de Laurent-Castelet și Duport, — cu toții fiind însuflețiți de învățăturile religiei creștine.

Grădinile pentru copiii muncitorilor, locuințe ieftine, au fost durate de o evlavioasă din Sedan, d-na Hervieux, de preotul Volpette, de un medic credincios Lancry și de un preot deputat, abatele Lemire.

Primul proiect de lege, pentru organizarea sindicatelor se datorește șefului partidului social-creștin Albert de Mun, iar a pensiilor pentru muncitori episcopului deputat Freppel.

Și mulți alții, nu numai din Franța, ci și din alte țări. (Ziarul științelor Nr. 29 din 11 Iulie 1944).

Iată, așadar, o parte minimă din bilanțul Bisericii, merit să ne convingă, că această instituție dumnezească, nu este așa de inutilă, după cum puțini — de altfel — o cred și că ne-a fost, ne este și ne

va fi singurul stâlp sigur, pe care omul își poate reazima vieța sa.

Având la bază atâtea realizări binefăcătoare date de Biserică, nu ne este îngăduită nicio șovăire, nici o clătinare, ci din contra să avem o încredere oarbă în menirea noastră de creștinii și o convingere fermă că ceea ce apărăm și realizăm în domeniul acesta, este de o calitate indestructibilă și incomparabilă, făcând parte din categoria bunurilor și adevărilor spirituale etern valabile.

Aportul nostru în viitor adus omenirii va consta în realizări noi, sau, cel puțin, în păstrarea cu tenacitate a ceea ce moștenim.

Cine are urechi de auzit să audă. Și cine vrea să se convingă mai mult de aportul inegalabil pe care Biserica l-a adus omenirii să cerceteze mai departe înfăptuirile sale, putând astfel întregi bilanțul ei.

Teolog Avram Petric

Păstorul de suflete cu zel apostolesc

(după Dr. Cramer V. trad. de Szanyi F.)

**Duhovnicul: Câștigarea cunoștințelor
trebuincioase.**

Mulțimea și felurimea cazurilor, cari se prezintă în fața duhovnicului la spovedanie, îi impun acestuia îndatorirea, sfântă și de neînlăturat, de a ști, pe cât se poate, tot ceea ce este necesar și folositor la tratamentul, corect, al singuraticilor indivizi. Aci se ține morala creștină cu toate regulile și orânduirile sale, învățătura despre căsătorie, o temeinică cunoaștere a oamenilor, o temeinică orientare asupra indivizilor și a împrejurărilor. Numai dacă e în clar cu toate acestea, va ști duhovnicul să-și formeze o judecată sigură despre starea morală a penitentului și despre tratamentul pe care trebuie să-l aplice, despre canon, despre deslegare și despre obligațiile pe cari le are penitentul, în urma păcatelor săvârșite, astfel încât și conștiința lui să fie liniștită și binele sufletesc al penitentului să fie promovat. Numai așa îl va putea instrui, temeinic, pe penitent, în orice clipă și în orice chestiune, a-i risipi nedumeririle, a-i da îndrumările necesare spre o vieță virtuoasă. Cu un cuvânt, numai astfel va ști să satisfacă chemării sale de duhovnic adevărat.

Rugăciunea plină de râvnă.

Spovedania îi oferă preotului multe prilejuri și motive pentru rugăciune. Și deoarece duhovnicul cu zel apostolesc și așa e omul rugăciunii, duhovnicia oferă zelului său hrană abundentă. El se roagă: 1, pentru sine și 2, pentru penitenți.

1. Pentru sine.

Cu cât e mai ferbinte; în sufletul său, râvna pentru preamărirea lui Dumnezeu și pentru mântuirea sufletelor și, cu cât i-se oferă mai multe prilejuri de a munci, în scaunul mărturisirii, pentru amândouă, cu atât mai stăruitor se roagă pentru ajutorul grației, ca să poată administra, cum se cuvine, taina mântuitoare a spovedaniei. Adeseori, dar îndeosebi înainte de a începe să spovedească, se roagă lui Dumnezeu să-i lumineze mintea, ca să-l poată cunoaște, bine, pe penitent și să-l trateze cum se cuvine. Se roagă ca să poată vorbi, corect, cu fiecare, mai bine zis, ca să afle ceea ce se potrivește mai bine cu caracterul, împrejurările și starea sufletească a fiecăruia și ceea ce ar putea să aibe ecou mai puternic în inima penitentului, în vederea rezultatului urmărit. Cine ar putea să le facă toate acestea, fără sprijinul grației dumnezeiești?

Și cu cât dorește mai tare, ca toți să se mântuiască și niciunul să nu se depărteze dela spovedanie, fără de binecuvântare, cu atât mai vârtos se înalță rugăciunea lui către ceriu. Cere putere și stăruință pentru munca obositoare a spovedaniei și pentru neplăcerile împreunate cu dânsa, apoi siguranță și hotărâre pentru toate cazurile, când ar avea lipsă de așa ceva. Se roagă lui Dumnezeu să-i ajute, ca să nu urmărească, prin spovedanie, niciodată, altceva decât a servi cauza lui Dumnezeu. Și, în fine, mai cere ajutor și împotriva primejdiilor, împreunate cu scaunul mărturisirii.

2. Pentru penitenți.

Duhovnicul cu zel apostolesc se roagă ca Dumnezeu să-i îndrume la spovedanie pe toți aceia, cari au nevoie de dânsa, să le ajute să se pregătească bine și să meargă la acel duhovnic, care poate să aibe mai mare influință asupra sufletului lor. Se roagă pentru cei ce s'au spovedit, ca Dumnezeu să păzească, în sufletul lor, ceea ce a încolțit prin spovedanie. Și câte alte motive nu are el să se roage pentru penitenți, când se gândește, în urma experiențelor făcute în scaunul mărturisirii, la nenumăratele rele și primejdii, cari amenință sufletele?

Păstorul de suflete cu zel apostolesc își aduce aminte de aceste rele, în toate rugăciunile sale și la toate slujbele dumnezeiești, ba, ceva mai mult, se silește să mărească puterea rugăciunilor sale, prin post și abnegațiune. Acest neam de demoni nu iese afară, decât prin rugăciune și post, zice Domnul (Mt 17, 20). La apropierea unor astfel de zile sau anotimpuri, când are de a face cu mai mulți penitenți, se roagă și-și face deprinderile sale de cucernicie, cu râvnă îndoită, pentruca astfel să se coboare asupra penitenților, din belșug, binecuvântarea lui Dumnezeu.

S. Ș.

Meditații

Cum sfinții ne văd nevoile noastre și ne aud în rugăciunile noastre?

Aceasta putem să o înțelegem prin comparație. Presupunem că suntem transferați în soare. Suntem uniți cu el. Soarele cu razele sale luminează nu numai întreg pământul, ci și fiecare grăunte de nisip. În cazul acesta și voi deasemeni vedeți întreg pământul, deși sunteți numai o parte infimă în comparație cu soarele; sunteți, așa zicând, numai o rază de lumină din miliardele de raze ale soarelui. Dar având în vedere că sunteți uni cu soarele, raza aceasta participă strâns legată cu soarele la luminarea lumii întregi. Astfel și sufletul celui sfânt, unindu-se cu Dumnezeu, soare spiritual, vede împreună cu acest soare luminător al întregii lumi, pe toți oamenii ca și nevoile tuturor celor ce se roagă.

* * *

Ai învățat să vezi pe Dumnezeu înaintea ta ca Rațiunea atotprezentă, ca Cuvântul pururea viu și activ, ca Duhul dătător de viață?

Sfânta Scriptură este depozitarul Cuvântului și Spiritului dumnezeesc. Ceeace rezultă clar din cuvintele Mântuitorului: „Cuvintele pe cari vi le-am spus sunt duh și sunt viață” (Ioan 6, 63).

Scriptura sfinților părinți de asemenea este o expresie a Cuvântului, Cuvântului și a Duhului, dar cu o mare contribuție deja a spiritului omenesc. Iar ceea ce privește operele obișnuite, profane, acelea sunt creații ale spiritului pur uman decăzut, împreună cu lumea pământească prin obiceiuri, interese și dorințe senzuale. În Sf. Scriptură noi vedem nu numai pe Dumnezeu, dar și pe noi, pentru că stăm fața în față. Deci, în cuvântul lui Dumnezeu, noi oamenii avem posibilitatea să ne cunoaștem noi pe noi și să umblăm totodată ca în prezența Lui.

* * *

Pe om, cuvântul sau îl face nemuritor, pentru că acest cuvânt se aude și după dispărirea lui. Mor eu, mori tu, dar cuvântul nostru va răzuna și după noi.

Și într-adevăr, câte cuvinte nemuritoare au lăsat cei răposați demult, dar cari cuvinte totuși trăesc pe buzele omenirii întregi. Iată cât de viabil este cuvântul, chiar omenesc! Dar cu atât mai mult este cuvântul lui Dumnezeu. Acest cuvânt întrece veacurile. El va trăi și va lucra deapănarea.

* * *

Dumnezeu este cugetarea (ideia) creatoare, vie și dătătoare de viață. Toți aceia, care prin cugetul lor se îndepărtează de această Cugetare și sunt stăpâniți numai de preocupări materiale, de bunuri pieritoare, cad în păcat.

Dar păcatul nostru devine și mai mare, dacă în timpul serviciului divin, sau în timpul rugăciunii, gândul nostru rătăcește afară de cele sfinte. În felul acesta ofensăm Dumnezeirea, care a trebuit să fie atunci contopită cu întregă ființa noastră.

* * *

Dumnezeu este dragoste. Atunci cum pot să rabd în inima mea chiar și numai o umbră de ură?

Să moară în mine toată răutatea și inima mea să se umple de parfumul binemirositor al blândetei. Și tu, frate, fă totul ca dragostea dumnezească să învingă în tine răutatea satanică, care te indeamnă mereu la ură și nedreptate.

Răutatea este ucigașul sufletului și al trupului tău. Ea te arde, te sugrumă și torturează.

Nimeni, fiind stăpânit de ură, să nu se apropie de prestolul dragostei dumnezeiești.

După I. S. K. de A. C.

Despre ce să predicăm?

În Dumineca 24-a după Rusalii (29 Oct. 1944), vom vorbi despre LITURGHIA CREDINCIOȘILOR III: INDEMNUL LA IUBIRE ȘI MĂRTURISIREA CREDINȚEI.

Este un adevăr în deobște cunoscut că jertfa de pe cruce a Mântuitorului nostru Iisus Hristos a isvorât din nemărginita iubire a lui Dumnezeu față de om. Insuș Mântuitorul Hristos a exprimat în repetate rânduri acest adevăr (In. 3, 16; 15, 13), iar sfinții scriitori, cari sub călăuză a Duhului Sfânt au scris cărțile Sf. Scripturi, întăresc și ei prin mărturisirea lor același adevăr. Sf. Evanghelist Ioan de pildă, vorbind despre acest dumnezeesc isvor, scrie între altele: „*În aceasta s'a arătat dragostea lui Dumnezeu către noi, că pe Fiul Său cel Unul-născut l-a trimis Dumnezeu în lume, ca prin El viață să avem. În aceasta este dragostea, nu fiindcă noi am iubit pe Dumnezeu, ci fiindcă El ne-a iubit pe noi și a trimis pe Fiul Său ca ispășire pentru păcatele noastre*” (I In. 4, 9-10).

Pe temelul acestei revărsări de iubire cerească, ca și pe baza adevărului exprimat de Mântuitorul nostru Iisus Hristos că iubirea este cea mai mare poruncă din lege (Mt. 22, 37-40; Mc. 12, 30-31; Lc. 10, 27), Biserica noastră a obișnuit, încă dintru începutul ei, ca sf. Liturghie, în decursul căreia se reproduce în chip nesângeros jertfa de pe cruce, să se săvârșească întotdeauna într-o înaltă atmosferă de iubire și de înfrățire creștinească între toți. Nu se putea ca dela plinirea celei mai nepătrunse taine a creștinătății, când pâinea și vinul, prin venirea Sf. Duh, se prefac în Trupul și Sângele Celui răstignit, să lipsiască însăși dumnezeescul isvor din care a pornit revărsarea ei mântuitoare pentru noi. Nu se putea ca dela cea mai sfântă slujbă, în care omul are prilejul de a se uni prin sf. Cuminecătură cu însăși Stăpânul Său, să lipsiască tocmai ceea ce formează trăsătura de bază a dumnezeirii Lui. „*Dumnezeu este iubire* - spune sf. Evanghelist Ioan — *și cel ce rămâne în iubire, rămâne în Dumnezeu și Dumnezeu rămâne în El*” (I In. 4, 16). La o astfel de iubire caută

să ne determine și slujba sf. noastre Liturghii prin îndemnurile ce ni le face îndată după ectenia cere-tilor, îndemnuri pe cari dacă le vom urma întru totul, ne vom face în adevăr vrednici și de aducerea înfricoșatei jertfe și de împărtășirea cu vrednicie din darurile ei.

Seria acestor îndemnuri la iubire și la creștinească înfrățire între toți, preotul o începe prin cuvintele: „*Pace tuturor*“, cuvinte prin cari el, ca slujitor al dumnezeieștei slujbe, dorește și împărtășește tuturor credincioșilor prezenți pacea și iertarea deplină, îndemnându-i totodată ca și ei s'o facă aceasta față de toți aceia cari le-au greșit. La acest îndemn slujitorul adaugă apoi: „*Să ne iubim unii pre alții ca într'un gând să mărturisim*“, iar cântăreții și poporul, urmând acestui îndemn, mărturisesc într'un glas: „*Pre Tatăl, pre Fiul și pre Sfântul Duh, Treimea cea deoșină și nedespărțită*“.

În biserica veche, când răsuna acest îndemn al preotului, credincioșii se sărutau unii pe alții, bărbații cu bărbați și femeile cu femei, arătând prin aceasta că orice mânie sau vrăjmășie a dispărut din inima lor și că toți sunt pătrunși de aceeaș dragoste nefățarnică întru Hristos Iisus. Cu vremea însă această „*sărutare a păcii*“ a fost părăsită din cauza unor abuzuri și pentru ca nu cumva să se dea prilej de sminteală și să se tulbure în acest chip sfințenia slujbei ce se plinia acum. Dar cu toate acestea, urmele acestei sărutări a rămas până astăzi în lucrarea sf. noastre Liturghii. Căci în timp ce strana cântă: „*Pre Tatăl, pre Fiul și pre Sfântul Duh*“... preotul se închină cucernic în fața sf. Mese, zicând: „*Iubite-voiu, Doamne, virtutea mea. Domnul este întărirea și scăparea mea și izbăvitorul meu*“ și sărută apoi pe rând în semn de deosebită cinstire sf. Disc, sf. Potir și sf. Prestol. Iar când slujesc la sf. Liturghie mai mulți preoți, după sărutarea sfințelor, se sărută unii pe alții pe umăr, zicând cel mai mare: „*Hristos în mijlocul nostru*“, iar celălalt răspunzându-i: „*Este și va fi*“. Cu această sărutare sfinții slujitori își arată în chip văzut participarea lor desăvârșită la marea iubire ce trebuie să stăpâniască în acest moment pe toți aceia cari participă la aducerea nesângeroasei jertfe a sf. noastre Liturghii.

Deși „*sărutarea păcii*“ a dispărut cu vremea din uzul bisericii noastre, totuși înțelesul ei adânc ca și urmarea îndemnelor de a ne iubi unii pe alții a rămas până astăzi ca o condiție esențială a plinirii cu vrednicie a jertfei celei fără de sânge. Porunca care stă la temelie lor, nu este porunca unui simplu om, ci este porunca legii celei noi ridicată la cea mai înaltă valoare chiar de către Mântuitorul nostru Iisus Hristos. „*Poruncă nouă vă dau: Să vă iubiți unii pe alții. Precum v'am iubit Eu pe voi, așa să vă iubiți și voi unii pe alții*“ — spunea Mântuitorul Apostolilor Săi. Cine nu împlinește în viața lui această po-

runcă de temelie a legii celei noi, cine nu operează în inima lui în momentul când participă la aducerea sfintei jertfe lucrarea de curățire a oricărui gând vrăjmaș, cine nu îmbrățișează acum în sufletul său, lesne iertător, pe toți aceia cari i-au greșit cu ceva, unul ca acesta nu se va alege cu nimic folositor din lucrarea măreață a sf. noastre Liturghii. Înzădar va zice unul ca acesta: „*Iubesc pe Dumnezeu, iar pe fratele său urăște... căci cel ce nu iubește pe fratele său, pe care îl vede, nu poate să iubească pe Dumnezeu, pe care nu-l vede*“, după cum se exprimă sf. Evanghelist Ioan (I In. 4, 20). De aceea când auzi la sf. Liturghie îndemnul preotului: „*Să ne iubim unii pe alții...*“ și aducându-ți aminte de aceste înalte adevăruri, scoate mai întâi din inima ta toată ura și toată dușmănia ce o ai împotriva cuiva și iertându-l în chip deplin, învâluie-l în flacăra iubitoare a inimii tale și așa participă mai departe la înfricoșata jertfă ce se sa plini în curând. Numai dacă vei lucra în acest chip vei putea și tu să mărturisești în mod cuviincios, împreună ceilalți, *pre Tatăl* cel ce ne-a creat dintru început, *pre Fiul* cel ce ne-a mântuit prin jertfa Lui și *pre Sfântul Duh* cel ce ne umbrește și ne sfințește pe toți cu harul Său. Numai după ce ai îmbrățișat cu iubire creștinească pe toți frații tăi în Hristos, vei putea să aduci în chip vrednic înaintea lui Dumnezeu darul rugăciunilor tale și să te împărtășești cu vrednicie din măreața Taină ce se va plini pe sf. Altar. Exprimând acest adevăr, sf. Simeon Tasalonicul, spune între altele: „*Trebuie să ne iubim unul pe altul pentru că și Hristos s'a jertfit din dragoste*“ iar „*cei ce vor să se împărtășiască cu Dânsul nu trebuie a se apropia de ținerea mâinei*“ căci „*în veacul viitor toți vor fi prieteni lipsind vrăjmășia, căci vrăjmașii se vor goni*“.¹⁾

După îndemnul la iubire, preotul trăgând perdeaua de pe ușile împărătești, pronunță un alt îndemn: „*Ușile, ușile, cu înțelepciune să luăm aminte*“, la care un alt preot dacă este de față, sau un cântăreț citește în auzul tuturor „*Simbolul Credinței*“ sau *Crezul*. După îndemnul la iubire nefățarnică urmează deci îndemnul la mărturisirea credinței însăș. „*Fără credință nu este cu putință a plăcea lui Dumnezeu...*“ scrie sf. Apostol Pavel (Evei 11, 6). Fără credință însă nu poți participa în chip vrednic nici la aducerea înfricoșatei jertfe a sf. Liturghii și nici nu te poți împărtăși din darurile ei. Căci fără credință toată lucrarea tainică a sfintei noastre Liturghii ar rămâne doar ceva extern, ceva trecător, iar împărtășirea cu darurile ei ar părea doar o simplă împărtășire cu pâinea și vinul văzut de ochii noștri trupești. Credința este aceea care dă adevăratul înțeles sf. noastre Liturghii, credința este aceea care luminează taina ei înfricoșătoare și tot credința este aceea care face să și rodiască în noi darurile sale

¹⁾ Op. cit. p. 263.

mântuitoare. De aceea această credință trebuie să o și mărturisim acum, pentru ca în chipul acesta, după arătarea iubirii față de aproapele, să facem și dovada că în adevăr credem în Dumnezeu cel întreit, din a cărui bunătate a isvorât și nesângeroasa jertfă ce se va plini nu peste mult.

În timpurile vechi cuvintele preotului: „Ușile, ușile...” aveau însă și o altă menire. Ele atrăgeau luarea aminte celor cari păziau ușile bisericii ca să fie deosebit de etești în împlinirea rostului lor, ca nu cumva să intre cineva din cei nevrednici la dumnezeiasca slujbă și să o necinstească prin prezența lui. Astăzi însă aceste cuvinte, rostite de preot îndată după îndemnul la iubire unul față de altul, au înțelesul că toți cei prezenți la sf. slujbă sunt datori să-și închidă și să-și păzească cu strășnicie porțile inimii lor, pentru ca nu cumva să pătrundă înrânsele vre'un gând pământesc de vrăjmășie, care să tulbure comunitatea de iubire și de credință ce trebuie realizată în aceste momente deosebit de înălțătoare din cuprinsul sf. noastre Liturghii. Iar prin cuvintele: „cu înțelepciune să luăm aminte”, suntem îndemnați apoi ca „să fim cu deplină atențiune la pronunțarea simbolului credinței și cunoscându-l și înțelegându-l, cu duh recules să pășim la sacrificiul mistic și de viață făcător.”¹⁾

Cine a urmărit cu atenție acest moment din cuprinsul sf. Liturghii, a putut vedea că în timp ce se rostește Crezul, preotul descopere sf. daruri și clatină deasupra acestora sf. Aer. Această descoperire o face acum pentru ca mărturisirea credinței să se facă chiar înaintea feții Mântuitorului, care este închipuit aci prin sf. Agneț. Clătina sf. Aer însemnează apoi suflarea sfântului Duh, care în chip tainic adumbrește sfintele daruri și le va prefăce în curând în Trupul și Sângele Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Înțelegând în acest chip lucrarea lor, să ne străduim ca prin iubirea sinceră dintre noi și prin mărturisirea curată a dreptei credințe, să ne și facem vrednici de pogorîrea Lui peste darurile ce sunt puse înainte, pentru ca din gustarea lor să ne sfințim și noi în adevăr.

T.

¹⁾ Sf. Gherman al Constantinopolului. Cit. după Dr. V. Mitrofanovici op. cit. p. 563.

Informațiuni

■ I. P. S. S. MITROPOLITUL NICOLAE al Ardealului, după desrobirea Clujului, a adresat clerului și poporului dreptcredincios o scrisoare pastorală, în care arată că drumul biruinței românești este deschis. După Cluj, continuă I. P. Sfinția Sa, „în scurtă vreme întreg pământul Ardealului va fi eliberat. Prin aceasta va fi încheiat, definitiv și pentru totdeauna, procesul istoric dintre noi și vecinii noștri din Apus. Dreptatea

noastră a triumfat. S'a împlinit și în acest caz cuvântul Scripturii: *Dumnezeu celor mândri le stă împotriva, iar celor smeriți le dă dar*”.

„Cuvine-se, iubii mei, ca din mijlocul bucuriei noastre de astăzi să ne plecăm sufletele înaintea *bunului Dumnezeu* și să-i mulțumim pentru ocrotirea de care nu ne-a lipsit nici în ceasul acesta greu al istoriei noastre. Să-i făgăduim că, drept mulțumită, de aici înainte vom asculta și mai deplin de voia Lui și vom împlini poruncile Lui.

„Să-i mulțumim cu iubire *Oastei noastre* pentru vitejia ei și pentru jertfa neprețuită de sânge prin care a pecetluit din nou dreptul nostru de stăpânire asupra întregului pământ strămoșesc al Ardealului.

„Cu simțeminte de adâncă recunoștință și de admirație mulțumim și *puternicei Oaste Sovietice*, aliata noastră, pentru marele ajutor pe care ni l'a dat și pe care nu-l vom uita niciodată, pentru împlinirea dreptelor revendicări ale Țării noastre.

„Prin faptele de arme ale trupelor române și sovietice, părțile crotropite din Episcopiiile noastre de Cluj și Oradea, ca și întreaga Eparhie a Maramurășului, au fost eliberate — sau sunt pe calea eliberării.

„De-acum, Prea Sfinții arhipăstori ai acelor Episcopii se vor putea înapoia în mijlocul turmei dreptcredincioase, care-i așteaptă cu dragoste.

„Imbrățișăm cu inimă caldă pe *frații noștri* întorși la sânul patriei-mame, cu cari împreună îi vom lucra ogoarele, îi vom apăra hotarele, în libertate ne vom desfășura puterile sufletului cu cari a înzestrat Dumnezeu nația românească și ne vom împlini menirea în lume, între celelate popoare ale ei...”

■ BISEICA ȘI STATUL ROMÂN. Sub acest titlu, un ziar din Capitală, sub semnătura dlui Raul Crăciun, dă un foarte substanțial răspuns comitetului Societății Scriitorilor Români, care a lansat, într'un comunicat, ideea separării Bisericii de Stat. Redăm aci, din acel răspuns, următoarele pasagii:

„Dacă neamul românesc n'a cunoscut-o până astăzi, și dacă nimeni nu s'a încumetat până acum să arunce în mijlocul lui această sămânță de satanică învrăjbire, se datorește faptului că Biserica creștină a fost din zorii înfiripării noastre ca națiune adevărată piatră de temelie a încheșării naționale și alcătuirii sociale a românilor de pretutindeni, făcând parte integrantă din însăși ființa și structura sufletescă a întregului nostru popor.

„Pentru neamul românesc, în evoluția lui seculară, religia și Biserica creștină n'au fost un narcotic care să-i slăbească însușirile și să-i adoarmă energiile, dar izvor de conștiință și afirmare națională și coeziune socială, suprem ajutor în cele mai grele cotituri ale istoriei, în care deapururi prelații și voievozii noștri apar mână în mână laolaltă, pentru a înfrunta toate furtunile care se abăteau asupra neamului, scoțându-l la luminișul zilelor mai bune.

„Noi n'am știut niciodată ce sunt rivalitățile dintre Biserică și statul laic; neamul românesc n'a cunoscut prigonirile religioase, dimpotrivă, pătruns de larga toleranță a dogmelor creștine, la noi au găsit adăpost prigonii tuturor credințelor, iar statul nostru a ajutat și organizat cultele tuturor minorităților, cu conștiința că orice religie, — ori cum s'ar chema Dumnezeu ei, — alcătuește o disciplină morală.

„Contribuția pe care a adus-o Biserica creștină pe tărâmul național, spiritual și cultural este prodigioasă. Dincoace de munți (adica în Vechiul Regat. N. red.) începând cu Dosoftei, luminatul căturar al primelor noastre începuturi și sfârșind cu ascetul Veniamin Costachi, care murind sărac, în chilia lui săracă, și-a concretizat întreaga trudă a vieții lui în cuvintele „Totul ce mi-a stat în putință am făcut ca să sporesc și cu sfatul și cu fapta înflorirea sfintei Biserici și a Patriei“, rămân chipuri încrustate pentru vece în istoria neamului.

„Dincolo de munți (adica în Ardeal. N. red.), lupta marilor ierarhi ai celor două biserici creștine ardelen, este însăși lupta pentru afirmarea și revendicarea drepturilor neamului românesc. Infruntând secole de-a rândul toate prigoanele și îndurând întreg martirologiul bestialității cotropitorilor, ei au fost trâmbeșii neînfricați ai libertăților, promotorii și conducătorii tuturor marilor mișcări. Andrei Șaguna și Timotei Cipariu au fost adevărate incarnațiuni ale aspirațiilor seculare ale românimeii ardelen și luminoase faruri de cultură pentru întregul popor românesc.

„La noi nu poate fi dar vorba de separația Bisericeii de stat, fiindcă Biserica se confundă cu însăși ființa statului român.

„Și dacă acei care formulează dezideratul acesta, o fac în numele ideilor democratice, — căci acum, chemați sau nechemați, apostoli improvizați ai democrației, răsar pentru a supralicita din toate ungherele, — aceștia se obosesc degeaba, fiindcă dogmele creștine și întreaga așezare a Bisericeii noastre, sunt expresia vie a celei mai largi și mai curate democrații“.

■ **IN ȘEDINȚA BISERICĂSCĂ** a Ven. Consiliului Eparhial din 17 Oct. c. Pr. Oct. Macovei, refugiat din Bucovina, a fost numit într'un post vacant dela Catedrală. Au mai fost numiți confesori milițari locali Pr. N. Ardelean în Pecica și T. Șiclován în Rovine. În anul I la Teologie au fost primiți studenții: Ioan Fodor din Curechiiu — Hunedoara, Nicolae Balta din Hălmagiu, Silviu Mariș din Pogănești — Hunedoara, Mircea Bornemisa din Almaș-Săliște (Hunedoara), Ilie Cătană din Șeitin, Nic. Căndea din Chinchis-Târnavă-mică, Ioan Mizu din Păuliș, Rom. Șiclován din Pecica, Iacob Petru refugiat din Tg. Mureș, Dumitru Popoviciu din Șeitin și Dim. Barna din Arad. Data începerii cursurilor se va anunța ulterior.

Școala de Duminecă

44. Program pentru Dumineca 29 Oct. 1944.

1. *Rugăciune*: Impărate ceresc...
2. *Cântare comună*: Mărire. Binecuvintează suflete al meu...
- 3-4. *Cetirea Evanghellei*: (Luca 8, 41—56) și *Apostolului zilei* (Efeseni 2, 14—22) cu tâlcuire.
5. *Cântare comună*: Ascultă Doamne... (70. Cânt. rel. pag. 95).
6. *Cetire din V. T.*: Poporul cere rege. (Cartea I. Regi c. 8).
7. *Povește morale*: Despre doftori și leacuri de boală. (Cartea înțel. lui Is. Sir. c. 38).
8. *Intercalări*: (Poezii rel. etc.).
9. *Cântare comună*: Către Născătoarea... (70 Cânt. rel. p. 126).
10. *Rugăciune*: Incă ne rugăm Ție... (Liturghier pg. 149).

*

(A se vedea „Instrucțiunile“ din Nr. 1 1943). A.

Nr. 3566/1944.

Comunicate

Sunt menționați cu *laudă* Cucernicii Preoți, cari, în urma raportului Inspectoratului Școlar al județului Arad Nr. 415/1944, au suplinii în școală pe dnii învătători plecați la datorie față de Patrie în anul școlar 1943/1944 și anume:

1. Pr. Petru Păcurar — Berechii.
2. Pr. Iustin Monția — Șicula.
3. Pr. Emil Borza — Colonia Traian.
4. Pr. Ioan Popa — Corbești și
5. Pr. Victor Corpadea — Roșia Nouă.

Pentru instruirea de cor bisericesc cu școlarii și tineretul E. E. și P. P., ca adaus la Comunicatul Nr. 2773 se aduc *laude* Cucernicilor Preoți catiheți:

2. Pr. Ioan Faur din Șimand și
2. Pr. Virgil Bulz din Gurahonț.

Arad, la 10 Octomvrie 1944.

† **ANDREI**

Episcop.

Ic. Stavr. Caius Turicu

consilier, ref. eparhial.

Nr. 3852/1944.

Ierodiaconul Nil Ioanițiu dela Sf. Mănăstire Cozia, jud. Vâlcea, a fost exclus din monahism.

Arad, la 13 Octomvrie 1944.

Consiliul Eparhial

„Impotriva tuturor acelor care o combat, sau o prigonesc, Biserica păstrează, dealungul veacurilor, o biruință și o răzbunare sigură: răzbunarea sa e de-a se ruga pentru ei, iar biruința e de-a le supraviețui totdeauna“ (Montalambert).